ÎNTRE TOPONIMIE ȘI DIALECTOLOGIE

DE

MIRCEA HOMORODEAN

Importanța cercetării numelor de locuri sub raport dialectologic a fost semnalată și pînă acum (cf., între alții, Iordan, *T.*, p. 539 ș.u. ; Ernest Muret, *Les noms de lieu dans les langues romanes*, Paris, 1930, p. 45 ș.u. ; Jean Babin, *Les lieux-dits de la commune de Boureilles (Meuse). Étude de caractérisation toponymique*, Paris, 1951, p. 21 ș.u. etc.). Faptul se explică prin constatarea că numele de locuri sînt, în mare parte, elemente care aparțin limbii curente. Prin urmare, ele se supun acelorași norme de dezvoltare și pot fi studiate după aceleași criterii și cu aceleași scopuri ca și cuvintele obișnuite (cf. Iordan, *T.*, p. 539). La aceasta se adaugă caracteristica, de loc de neglijat, specifică toponimiei, de a păstra și localiza fapte mai vechi de limbă. Ceea ce înseamnă că, studiate cu ajutorul geografiei lingvistice, prin concordanțele și mai ales prin neconcordanțele ce le scot la iveală față de datele dialectologiei, toponimele vin să completeze cu date utile imaginea răspîndirii de odinioară a unor fapte lingvistice.

În cele ce urmează, raportînd, din punct de vedere lexical, gramatical și fonetic elementele oferite de toponimie, pe de o parte, și de graiuri, limba comună și literară, pe de altă parte, vom încerca să relevăm unele fapte de ordin atît lingvistic, cît și social-istoric.

1. *Lexic.* Este cunoscut faptul că, sub raport lexical, vechile arii de răspîndire — inclusiv cele păstrate în toponimie — sînt mai ușor de sesizat.

1.1. S-a mai semnalat și pînă acum existența a destul de numeroase cazuri de arii ce formează adevărate „intrînduri" de-a lungul Carpaților, e adevărat, nu numai sub raport lexical. Ele se datorează, în general, caracterului de „punte de legătură" pe care, de-a lungul vremii, l-a prezentat acest lanț muntos pentru locuitorii din împrejurimile lui, mai mult sau mai puțin îndepărtate. Pe alocuri, unele din aceste „intrînduri", situate pe teritoriul Transilvaniei, au constituit, într-o vreme, chiar unități teritoriale ce făceau corp comun cu organizațiile statale de „dincolo" de Carpați (cum este, cu deosebire, cazul Țării Hațegului sau al Țării Făgărașului). Se înțelege că această stare de lucruri se reflectă și în toponimie.

Am aminti, mai întîi, Ținutul Pădurenilor și al Muntenilor, de la sud de orașul Hunedoara, unde locuitorii (numiți „munteni") sînt, în marea lor majoritate, veniți din Țara Românească. Destul de numeroși, ei au întemeiat chiar unele sate (ca Vadu Dobrii și Poiana Răchițelii), iar în multe altele

BDD-A24111 © 1985 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 15:16:50 UTC)

locuiesc împreună cu pădurenii ; în regiune, ei sînt pomeniți într-o conscripție din 1681. Între altele, acestor locuitori li se datorează, fără îndoială, toponime formate de la termeni comuni românești de origine turcească, aduși de peste Carpați ; cf. *Chindia Mare* și *Chindia Mică* (Cinciș) : *chindie* „timp al zilei către asfințitul soarelui" < tc. *ikindi* „după amiază ; rugăciunea de după prînz", DM) și *Ciordacu*, vîrf în pădure, la jumătatea drumului între Hațeg și Hunedoara, unde a fost o casă de vînătoare : *ciordac* (*cerdac*) „clădire izolată, post de observație" (< tc *čardak*. DA)[1] După cum se știe, graiurile din Transilvania nu au, în general, termeni de origine turcească.

Un număr apreciabil de apelative topice cu toponimele respective, specifice în bună parte Banatului, Țării Hațegului (inclusiv valea Jiului) și nord-vestului Olteniei, menționează Radu Sp. Popescu[2] : *ciocîrlău* „vîrf acuțit de deal sau de munte" ; *cioclovină* „vîrf, înălțime" ; *cleanț* „munte cu pantă abruptă și cu colțuri de stîncă" ; *cornet* „deal pietros cu sfărîmături de stînci" ; *cucă* „vîrf izolat de pe care se vede bine în jur" ; *fuieroagă* (*fairoagă*, *foioroagă*) „vale prăpăstioasă în abruptul unui munte, care curge numai cînd plouă" ; *grumuleu* „delușor, movilă" ; *pirg* „vîrf ascuțit, de deal sau de munte" (în valea Jiului : „punct de confluență") ; *priboi* „loc îngust pe lîngă apă, pe unde greu se poate trece" ; *scoabă* „ușoară depresiune (rotundă)" etc. După cum arată și autorul, „Gorjul și Țara Hațegului formau o unitate politică pe vremea lui Litovoi, menținută pînă pe la 1 400, iar Mehedințul, partea de apus a Gorjului și o fîșie îngustă din Dolj au făcut parte, vreme de aproape trei veacuri, din Banatul de Severin" [3].

În ținutul Orăștiei care, prin mijlocirea plaiurilor, a avut de asemenea strînse legături cu nordul Olteniei, întîlnim, iarăși, toponime formate de la termeni de origine turcească, proprii graiurilor muntenești : *Ceiru lu Onil(ă)*, un loc îngrădit (Sereca) : *ceir* (*ceair*, *ceiriu*, *cier*, *cieriu*) „loc șes (împrejmuit cu gard și cosit din timp în timp)" < tc. *čayir* „prairie", DA ; cf. Iordan, *T.*, p. 549—550. Tot acolo, în hotarul satului Ludești, pe plaiul care urcă la Prisaca, în apropierea locului La Hodină, se află pășunea *La Conăci* : *conacă* (*conac*) „(învechit) loc de popas", din tc. *konak* (DA ; cf. Iordan, *T.*, p. 389)[4].

Fapte similare se regăsesc și în zona muntoasă și subcarpatică a Moldovei, pe de o parte, și ținuturile vecine, de peste munți, pe de altă parte. Astfel, frecventele nume *Obcina*, *Jgheabu*, *Picioru* etc., care, într-un anumit fel, caracterizează toponimia văii Bistriței moldovenești, se regăsesc într-un număr destul de mare în Năsăud, Țara Oașului, Maramureș și Țara Lăpușului (cf., în acest sens, și toponimele citate de Iordan, *T.*, p. 49, 381, 522).

1.2. Dintr-un alt punct de vedere, sînt interesante cazurile de discrepanță între semnificațiile populare și cele literare ale unor termeni geografici și nume de locuri ca *Piscu* și *Cheia* (*Cheile*).

În timp ce în limba literară apelativul topic *pisc* (creat prin metaforă după *pisc* „cioc", sens atestat în *Floarea darurilor*, 1700, ap. GCR I,

[1] Vezi M. Homorodean, *Vechea vatră*, p. 106, 107.

[2] Vezi Radu Sp. Popescu, *Termeni entopici dialectali caracteristici Banatului, nordului Olteniei și sud-vestului Ardealului*, în CL, XXIX, 1984, nr. 1, p. 58—65.

[3] Vezi idem, *ibidem*, p. 58.

[4] Vezi M. Homorodean, *Vechea vatră*, p. 104.

BDD-A24111 © 1985 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 15:16:50 UTC)

p. 341) înseamnă exclusiv „vîrf stîncos ascuțit (și golaș) de munte", în graiurile populare, după cum dovedește toponimia, sensul lui, de departe cel mai răspîndit, a fost cel de „picior de deal (sau munte), cuprins la confluența a două cursuri de apă". Selectarea și generalizarea primului sens pe plan literar-științific se datorează fără îndoială scriitorilor și geografilor. În acest caz, un rol hotărîtor îl vor fi avut înseși valorile stilistice legate de noțiunea de „vîrf înalt (de deal sau de munte)". Pe de altă parte, trebuie să ne gîndim la condiția preciziei și conciziei, proprie oricărei terminologii științifice.

Cît despre termenul *cheie* (pl. *chei*), care nu credem că provine din lat. *clavis, -em* „cheie" (DA), ci din *clavi*, formă de plural al lat *clavus* „cui", el înseamnă, cum o arată majoritatea locurilor numite astfel, „depresiune în formă de 'V'; vale îngustă, în general impracticabilă" și nu „defileu (prin care, de obicei, trece un drum)"; cf. în DA „vale care șerpuiește între doi pereți de stîncă (și care d e s c h i d e trecerea într-o vale sau șes sau între două țări sau ținuturi); strîmtoare, b o g a z, ș a, p a s, t r e c ă t o a r e", iar la CADE „trecătoare îngustă între munți".

Rezultă, implicit, că pentru explicarea numelor de locuri de acest fel, în marea lor majoritate creații populare, este necesar să plecăm de la accepțiunile populare ale termenilor respectivi. În consecință, raportarea numelor *Piscu* și *Cheia* în exclusivitate la accepțiunile literare ale termenilor în cauză, așa cum s-a făcut pînă acum, este, evident, insuficientă[5].

1.3. Revenind la considerațiile de ordin dialectologic propriu-zis, semnalăm, din nou, importanța a t e s t ă r i l o r toponimice pentru reconstituirea vechilor arii de răspîndire a unor cuvinte. Observația este, de data aceasta, cu atît mai prețioasă, cu cît este vorba de arii din cuprinsul a cel puțin două dialecte ale limbii române. Astfel, *Valea Agrilor* (jud. Ialomița; *Valea Ierii*, jud. Cluj) se explică prin *agru* „ogor" (< lat. *agrum*), cuvînt atestat în texte din secolul al XVI-lea, existent și astăzi în dialectul aromân (cf. Papahagi, *Dicț. ar.*, p. 65). Tot așa, faptul că cuvîntul *auș* „moș; bătrîn" (< lat. *avus*), azi întîlnit iarăși numai în dialectul aromân (cf. Papahagi, *Dicț. ar.*, p. 180), a existat cîndva și în dacoromână, este dovedit și de toponime ca *Aușu* și *Aușelu* (valea Jiului)[6].

1.4. Cel puțin aceeași importanță o au vechile arii interromanice, reconstituite cu ajutorul toponimiei, fie că este vorba de arii laterale sau de arii mai mult sau mai puțin compacte. Numărul apreciabil de termeni mai cu seamă geografici populari, de origine latină sau preromană, păstrați ca toponime pe teritoriul României și în alte părți ai Romaniei, este de natură să dovedească, în cele din urmă, unitatea viziunii geografice la popoarele romanice, faptul important, de ordin străvechi cultural, că aceste popoare, plecînd de la un fond comun de termeni, și-au reprezentat în aceeași manieră mediul geografic. Spațiul nepermițîndu-ne, vom încerca să ilustrăm sau mai degrabă să sugerăm acest lucru doar cu cîteva exemple.

1.4.1. *Înălțimi considerate în plan vertical.* În toponimia românească *Picu*, de la o bază *picc-*, cu numeroase derivate (cf. *Picuiu, Picuieț, Piculeu, Picuiata*), desemnează ridicături conice și constituie un toponim destul de

[5] Vezi idem, *ibidem*, p. 124—131, 155—162.
[6] Vezi M. Homorodean, *Vechea vatră*, p. 32; cf. N. Drăganu, *Rom.*, p. 120—121.

BDD-A24111 © 1985 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 15:16:50 UTC)

răspîndit. Cum se știe, derivatele de la baza *picc-* sînt răspîndite în toată Romania occidentală, cu un înțeles similar : „vîrf ascuțit (de munte)" ; cf., între altele, it., sp. *pic(c)o*, fr. *pic* (*Pic du Midi*, *Pic du Jer* etc.).

1.4.2. *Înălțimi considerate în plan orizontal, interfluvii.* Rom. *Grui*, sinonim cu *Piscu* (: *grui* < lat.**grunium* „rît") indică, în general, picioare de munte sau de deal, situate la confluența a două cursuri de apă. Aceeași semnificație o au corespondentele lui din toponimia Italiei și Franței : cf. *Grugnu*, fîșie de plajă lîngă Bagnara (Reggio Calabria : Rohlfs, *Diz. top. Calabr.*, p. 134) sau, în sudul Franței, *Grun de Roux* „montagne en forme de groin" (Mourral, *Glossaire*, p. 70), *Grouin*, peninsulă (Cancale : Dauzat, NL, p. 215).

1.4.3. *Serie de înălțimi similare, culme.* Aspectul de lanț (catenă), caracteristic ridicăturilor, este exprimat, mai cu seamă, de reflexele romanice ale lat. **monticellus* (cf. rom. *muncel*, it. *mon(ti)cello*, fr. *monceau* etc.) : rom. *Muncel* (adeseori la plural, *Muncei*, *Muncele*, ca și *Munceii Înșirați*) ; fr. *Moncels*, *Monceaux*, *Septmoncel* (Jura ; secolul al XIV-lea : *de Septem Moncellis*, DNLF, p. 463).

1.4.4. *Depresiuni în formă de „U" (și pe cursul unor ape curgătoare) ; trecători.* Regionalismul românesc *doaie* (Orăștie, jud. Hunedoara) are sensul de „bulboană", înțeleasă ca un „loc mai așezat pe cursul unei ape curgătoare". Etimonul său e lat. *dolia*, pluralul lui *dolium* „chiup, butoi", păstrat și în occit. *doulh* „cuveau jarre", „trou d'eau profond ; gouffre dans une rivière" (CL, XX, 1975, nr. 2, p. 132—133), în v. it. *doglio* și în toponimia Italiei ; cf. *Duglia*, afluent al rîului Crati (Pollino, în Lucania : Rohlfs, *Diz. top. Calabr.*, p. 100 ; cf. Gentile, *Term. geomorf.*, p. 46—47).

Toponimul *Scara*, cu derivatele *Scăricica*, *Scărișoara*, *Scăriga*, *Scărița* etc., denumește trecători dificile, cu înfățișarea de trepte pe povîrnișuri pietroase (cf. MDGR, V, p. 349). În același mod sînt explicate numeroasele toponime de pe teritoriul Franței, înșirate din Pirinei pînă la Pas-de-Calais, ca de ex. : *l'Echelle*, *Escala* (DNLF), *Escalette*, *Pas de l'Escalier*, *Als Scalos* etc. (Nègre, *Top. Rab.*, p. 324), toponime pe care A. Dauzat le explică de-a dreptul din lat. *scala* „échelle, pente abrupte". Astfel se explică și toponimele italiene ca *Scala*, *Scaletta*, *Passo Scallele* etc., în dialectele alpine *scala* avînd sensul de „salita o passaggio angusto delle Alpi". De asemenea, în sardă (dial. logudorez) *iskala* (< lat. *scala*), frecvent în toponimie, înseamnă „salita scoscesa". În sfîrșit, tot din latină se explică alb. *škalε*, grec modern σκάλα, srb., bg. *skala*, toate cu același înțeles (cf. Wagner, *Lingua sarda*, p. 111).

1.5. Unele toponime românești, cu forme corespunzătoare în alte limbi romanice, pot avea și ele o importanță lingvistică și, în același timp, socială.

Astfel, *Văcărel*, numele unei pășuni de vite (Ludești, jud. Hunedoara), poate fi derivat de la un termen **văcar* „pășune pentru vite" (<*vacă* + suf. col. loc. *-ar*, cf. *broscar* < *broască*, *furnicar* < *furnică*, *viespar* < *viespe*) sau direct dintr-un lat. *vaccarium*, pentru care cf. fr. *Vacquiers* (*de Vachariis* la 1268, DNLF, p. 692).

Rîu (Streisîngiorz, jud. Hunedoara), *Rîu Morii* (Orăștie, jud. Hunedoara) se explică prin *rîu* „canal de moară", sens propriu și lat. *rivus*, ca și it. *rivo*

BDD-A24111 © 1985 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 15:16:50 UTC)

(*rio*) şi occit. *riu*. Implicit, faptul probează permanenţa morii de apă la români, ca străvechi element de civilizaţie[7].

În sfîrşit, toponimul *Cărbunare*, întîlnit în mai multe părţi ale Transilvaniei, are la bază **cărbunare* (pl. *cărbunări*), neatestat de dicţionare, cu sensul de „loc unde se fac cărbuni de lemn" (< lat. *carbonaria*, idem ; cf., pe teritoriul Franţei, *Carbonnier* — în documente : *la Carbonniero* —, *Charbonnier* etc., DNLF ; it. *carbonaia*, cat., sp., cat. *carbonera*, ptg. *carvoiera*). Faptul că reflexe ale lat. *carbonaria* se întîlnesc, cu aceeaşi semnificaţie, şi la alte popoare romanice, poate fi un indiciu referitor la apreciabila vechime a cărbunăritului şi la poporul român[8].

2. *Gramatică*. Fără să avem pretenţia de a lămuri exhaustiv problemele aferente, ne vom limita aici la sesizarea a două modalităţi de exprimare a cazului genitiv.

2.1. *Genitivele construite cu prepoziţia* **de**, fapt general în celelalte limbi romanice, reprezintă, cum se ştie, un tip arhaic de flexiune pentru limba română, înregistrat în textele vechi şi în toponimie (cf. Rosetti, ILR, p. 533 ; Iordan, *T.*, p. 482—485 ; FD, V, p. 41 ş.u.). Pe baza materialului de care dispunem, rezultă că aria păstrată de toponimie acoperă, în mod dispersat, judeţele Gorj, Muscel (fostul judeţ), Caraş-Severin, Hunedoara (cu o frecvenţă deosebită în Ţara Haţegului şi valea Jiului), Arad, Mureş, Alba şi Bihor. Atragem atenţia, pe de altă parte, asupra formei *Deal de Groapă* „dealul gropii" (Măgureni, jud. Hunedoara), în care determinantul apare fără articol şi care, fără îndoială, reprezintă un tip flexionar nu mai puţin arhaic (cf. şi *cale de cetate* în textele vechi, Rosetti, ILR, p. 533).

2.2. *Genitive cu articolul antepus*. Referindu-ne la cazurile de genitiv feminin construit cu antepunerea articolului *ii* (cf. în textele vechi din secolul al XVI-lea : *ii Sara, ii Tamara, a ei voastre credinţă* etc., citate de Iordan, *T.*, p. 485), am dori să arătăm că, după cunoştinţa noastră, astfel de forme se găsesc şi în toponimia judeţelor Gorj, Alba, Sălaj, Bistriţa-Năsăud, cu o frecvenţă ceva mai ridicată în Maramureş : cf. *Dealul i Rujii* şi *Valea i Rujii* (Răzoare), *Moina i Dăncioaie* şi *Săcătura i Maricâ* (Cupşeni), *Valea i Scradii* etc.

3. *Fonetică*. Se ştie că, în afară de cazurile cînd sînt obiectul unor accidente fonetice, toponimele evoluează din punct de vedere fonetic în acelaşi ritm cu limba comună. Se înţelege că acelaşi lucru se poate spune şi despre numele de localităţi, cu precizarea că, datorită tendinţei de „normalizare", de literarizare la care sînt supuse din partea oficialităţii, ele vor putea păstra în continuare urme indirecte ale unor pronunţări dialectale. Din multitudinea de cazuri — asupra cărora ne propunem să revenim cu alt prilej — ne vom limita la cîteva nume de localităţi din judeţul Hunedoara.

Paroş [*Paróş*], magh. *Páros*, este un sat din comuna Sălaşu de Sus (Ţara Haţegului). Este atestat din secolul al XV-lea : 1453 *Paros*, 1464 poss. *Paroosd*, 1500 *Parws*, 1501 *Paroos*, 1519 *Paros* etc. (Suciu, DITr., II, p. 36). Prin poziţia sa mărginaşă în Ţara Haţegului, el poate fi socotit ca un sat relativ recent întemeiat, de unde şi faptul că numele său trebuie să fie, la origine, o poreclă colectivă, dată de locuitorii satelor vecine, anume *păroşi*

[7] Vezi M. Homorodean, *Vechea vatră*, p. 111—112.
[8] Vezi *ibidem*, p. 114—116.

BDD-A24111 © 1985 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 15:16:50 UTC)

(vezi la Iordan, *T.*, p. 315 ș.u. o serie de nume de sate date în împrejurări similare și bazate pe porecle de acest fel: *Bărboși*, *Păroasa*, *Tunși* etc.). De altfel, în vecinătatea satului Paroș există și alte sate cu nume asemănătoare ca *Vaidei* (azi *Rîul Mic*; 1517 : *Waydaohaba*, 1523 : *Waydeyey*, Suciu, DITr. II, p. 81) : *vai de ei* ; *Ohaba Sibișel*, *Hobița* (1411 : villa libera nomine *Wyzkuz*, 1473 : *Ohabycza* etc., Suciu, DITr. I, p. 291) : *ohabă* „sat de oameni liberi (nou înființat)" etc. Important este că atît oficialitatea maghiară, cît și cea românească redau prin forma *Páros* (*Paroș*) pronunțarea locală *paróș(i)* (cu *ă* protonic > *a*; cf., tot în țara Hațegului, *padúre* „pădure", *mamaligă* „mămăligă", *sacúre* „săcure (secure)" etc.).

Bănița sau *Banița* [*Bańíța*], sat în valea Jiului: *băńiță* „băiță, mină mică" (*bańe* + suf. *-iță*). Forma „literalizată" constă din interpretarea lui *ń* ca provenind dintr-un *n* românesc (și din păstrarea lui *a*, provenit dintr-un *ă* protonic).

Ghelar [*D'elár*^{i}], magh. *Gyalar*, oraș la sud de orașul Hunedoara (1733 : *Gyélar*, 1760—1762 : *Gyalár*, Suciu, DITr. I, p. 257). Forma oficială românească preia forma oficială maghiară, care la rîndu-i redă aproximativ pronunțarea locală (*d* + *e*, *i* > *d'*). În fapt, forma literară corectă ar fi fost *Delar(i)*, numele însemnînd „deleni, locuitori de pe deal". Într-adevăr, orașul este situat pe un platou înalt, satul de la poalele acestuia purtînd numele sugestiv de *Vălari* (= văleni, locuitori de pe vale).

Oricum, prin forma lor oficială actuală, numele localităților amintite, rezultate din preluarea vechilor forme oficiale maghiare (dublată, pe alocuri, de false regresii) au, într-adevăr, toate șansele să păstreze indirect amintirea unor pronunțări populare.

SIGLE ȘI ABREVIERI

CADE = I. Aurel Candrea — Gh. Adamescu, *Dicționarul enciclopedic ilustrat*, partea I *Dicționarul limbii române din trecut pînă astăzi*, București, [1926—1931].
CL I ș.u. = „Cercetări de lingvistică", Cluj-Napoca, anul I, 1956 ș.u.
DA = Academia Română, *Dicționarul limbii române*, tom I—II, București, 1913—1914.
Dauzat, NL = Albert Dauzat, *Les noms de lieux. Origine et évolution*, Paris, 1963.
DNLF = A. Dauzat, Ch. Rostaing, *Dictionnaire étymologique des noms de lieux en France*, Paris, 1963.
N. Drăganu, *Rom.* = Nicolae Drăganu, *Românii în veacurile IX—XIV, pe baza toponimiei și a onomasticei*, București, 1933.
FD V = „Fonetică și dialectologie", București, anul V, 1963.
Gentile, *Term. geomorf.* = Aniello Gentile, *Termini geomorfici dal latino al romanzo*, Liguori — Napoli, 1967.
Homorodean, *Vechea vatră* = Mircea Homorodean, *Vechea vatră a Sarmizegetusei în lumina toponimiei*, Cluj-Napoca, 1980.
Iordan, *T.* = Iorgu Iordan, *Toponimia românească*, București, 1963.
MDGR V = *Marele dicționar geografic al României, întocmit și prelucrat după dicționarele parțiale pe județe*, vol. V, București, 1902.
Mourral, *Glossaire* = Daniel Mourral, *Glossaire des noms topographiques les plus usités dans le Sud-Est de la France et les Alpes Occidentales*, Grenoble, f.a.
Nègre, *Top. Rab.* = E. Nègre, *Toponymie du canton de Rabastens*, Paris, 1959.
Papahagi, *Dicț. ar.* = Tache Papahagi, *Dicționarul dialectului aromân, general și etimologic*, București, 1963.
Rohlfs, *Diz. top. Calabr.* = *Dizionario toponomastico e onomastico della Calabria*, Ravenna, 1974.

BDD-A24111 © 1985 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 15:16:50 UTC)

Rosetti, ILR = Al. Rosetti, *Istoria limbii române de la origini pînă în secolul al XVII-lea*, București, 1968.
Suciu, DITr. I—II = Coriolan Suciu, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, vol. I—II, București, 1967—1968
Wagner, *Lingua sarda* = M.L. Wagner, *La Lingua sarda. Storia, spirito e forma*, Berna, f.a.

BETWEEN DIALECTOLOGY AND TOPONIMY

ABSTRACT

In this paper, the author studies several cases of disagreement between the evolutionary stages or the territorial spread of some linguistic phenomena in toponimy, on the one hand, and in common or literary language, on the other.

Some of the most evident discrepancies are to be found in vocabulary and grammar. Thus, several toponimes are mentioned which illustrate the ancient territorial spread of certain words and grammatical forms ; cf. *Valea Agrilor* (Cluj, Ialomița): *agru* „ploughed field" ; *D'ălu ĭ Zîje* „vineyard hill" (Tg. Lăpuș) ; *Rîu de Mori* „Mill River", *Rîu Bărbat* „Bărbat River" (Țara Hațegului), etc. Also, there are some cases of discrepancy between the popular and the literary meanings of some terms (cf. *cheie, pisc*, which mean „strait" („gorge") ; „summit" in literary language, and „narrow, inaccesible valley" and „land situated between two rivers" — in local idioms).

From a phonetic point of view, toponimes keep pace with common language words. However, there are certain village names which still preserve (and will continue to preserve) some traces of dialectal pronounciation since they have become official under this form ; cf. *Banița* [pronounced *Bańîța*] „small mine"; *Ghelari* [pronounced *D'elár*^{i}] „hill folk", *Paroș* [pronounced *Paróș*] „hairy (collective nickname)" (jud. Hunedoara), etc.

Facultatea de Filologie
Cluj-Napoca, str. Horea, nr. 31

BDD-A24111 © 1985 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 15:16:50 UTC)